

DUŠAN ŠARAC – DOBITNIK PORINA ZA ŽIVOTNO DJELO 2023.

Dušan Šarac, ovogodišnji dobitnik Porina za životno djelo, rodio se u Šibeniku 11. lipnja 1942. Muzički urednik u diskografskim kućama Suzy i Jugoton (kasnije Croatia Records), ali prije svega skladatelj i producent čiji se rad najčešće vezuje, pored brojnih klapa, uz karijere Miše Kovača, Tomislava Ivčića, Meri Cetinić, Mila Hrnića, Ive Pattiere i Klape Šibenik. Mediteranskog, uže dalmatinskog, i najuže šibenskog akorda, jedan je od gurua klapske pjesme i aktualni umjetnički ravnatelj glasovitog Festivala klapa u Omišu i cijenjenih Večeri dalmatinske šansone u Šibeniku.

Tako bi u najsazetijem obliku mogla izgledati leksikografska natuknica neke buduće enciklopedije ili leksikona o hrvatskoj (popularnoj) glazbi posvećena „kompozitoru zabavne muzike“ Dušanu Šarcu, kako je stajalo u onom izdanju Leksikografskog zavoda Miroslava Krležje iz 1984. – do sada jedinom poznatom – koji se odnosio na jugoslavensku glazbu u cjelini.

Skladati je ozbiljnije počeo krajem šezdesetih. Prve njegove kompozicije, za koje je pisao i tekstove (kao, recimo, i Runjić, ili Novković, u ranoj fazi), snimio je, dakako, Šibenčanin, Igor Polić, pjevač obećavajuće karijere. Nekako istodobno sa zamalo mlađim sugrađaninom Ivom Pattierom, najavljivan je kao izgledan nasljednik Vicina belkanta. Nakon što je 1970. debitirao u diskografiji za Jugoton s kultnom Leoncavallovom „Mattinatom“ (glasoviti talijanski skladatelj posvetio je tu kompoziciju velikom Carusu i njegovim prvim izletima na teren netom rođena fonograma), za drugu malu ploču nastavio je s manje biranim Novkovićevim skladbama, potom snima Šarčeve autorske prvijence: „Jednog dana prije zore“ (za Radio Zagreb) i „Melitu“, za treći singl; nešto što će ostati zanimljivo jedino pedantnim skupljačima diskografske trivije.

Te 1972., Polić zaposlen u Narodnoj banci Hrvatske, snimao je sve rjeđe, pjevao je tek zabave radi i sigurno tonuo u estradnu opskuriju, a Šarac je pisao sve više. Nakon što je iste godine Mišo Kovač napustio svoju matičnu kuću prešavši u Suzy, počeo je komponirati za pjevača koji će postao personifikacija diskografskog uspjeha na ovim prostorima. Ubrzo surađuje s novim klapskim favoritima, tek koju godinu ranije (1971.) rođenom klapom Šibenik. Neće proći dugo kada će uspjeti zajedno uglazbiti svoje najdraže vokaliste: osebnog diskografskog kralja i predvodnike „novog plemstva dalmatinske pisme“, klapu koja će svoju inicijaciju doživjeti upravo na baštinskom omiškom festivalu, dok će se istodobno - u industriji zabave - upisati kao legitimni nasljednici mitske Grupe Dalmatinaca i legendarnog Ansambla Dalmacija. Naime, godine 1974. Mišo i Šibenik snimaju za Suzy album obrada dalmatinskih tradicijskih skladbi pod naslovom „Oj ti dušo, duše moje“ potpuno u organizaciji novog glazbenog impresarija: Dušan Šarac bio je aranžer, dirigent i producent zanimljivog projekta u kojem sada

visokotiražna zvijezda diskografskog neba silazi u tovernu zapjevati s gradskim klapskim prvacima djedovske kantilene. Ako mi se dopusti usporedba, nešto slično Mišinom pjevačkom uzoru Elvisu Presleyu kada je kao netom ustoličeni kralj „vražje glazbe“ odveo nepreglednu masu svojih mladih sljedbenika ravno u crkvu albumom gospela („His Hand In Mine“, 1960.), s porukama što su odzvanjale njegovim djetinjstvom.

Dakle, Šarac će od samog početka slijediti viziju protoka pučkog akorda kroz estradnu paradigmu. Putokaz je to kojeg će se držati praktički tijekom čitave visokoproduktivne glazbeničke karijere. Da, vjerojatno nitko među desetak onih najutjecajnijih hrvatskih kompozitora popularne glazbe od sedamdesetih na ovamo nije tako uporno i djelotvorno koristio dalmatinski folklorni dur s pozivom na tercu, mijenjajući fokus sa solista na klapu i vice versa. Tragao je - kako je sam svojedobno istaknuo – za „svojevrsnim obrascem tzv. novoskladane urbane varoške pjesme“. „Šarac je jedini autor koji s tri harmonije stvori pravu klapsku pjesmu (...) Smatram ga autohtonim autorom mnogih pjesama, bez obzira da li su 'za klape', ili 'za estradne potrebe'“, procijenit će nestor hrvatske diskografije i doajen-skladatelj, maestro Pero Gotovac. Fascinantno je koliko je ta očekivana progresija akorada Šarčevih skladbi zvučala uvijek nanovo svježije; kako je naglašavajući ljepotu i bogatstvo pučkog genija, istodobno kao nekim čudom postajala čvrsto prepoznatljivim autorskim rukopisom.

Zanimljivo, spomenuo sam već, do 1976., Duško se oslanjao na vlastitu žicu stihotvorca. Dvije uspješnice najčešće spominjane iz tog ranog razdoblja su trećenagrađena pjesma internacionalnog Splita 74 „Obala mojih snova“ u izvedbi Miše Kovača – gostujući, talijanski mega-star, Al Bano prepjevom „Stelle d'oro“ dao joj je međunarodni odsjaj – i „Puste su kale“, omiljenu u repertoaru brojnih klapa. Ipak pravu formulu našao je u suradnji s renomiranim tekstopiscima koji su po njegovu viđenju znali izbjeći trivijalnost tako imanentnu šlageru. Recimo s pjesnikom Željkom Sabolom, sve češće s Dragom Britvićem, Željkom Pavičićem, Mariom Mihaljevićem i konačno sa sugrađanima Krstom Jurasom i Dinkom Škevinom. Poglavitito na omiškom terenu – ponekad u skladbama s dinarskim suzvukom, poput iznimne „Šijavice“ ili „Bučarske balade“ – sklad je nalazio u rimama svojeg vršnjaka imotskih korijena Pere Picukarića.

Napisao je preko osam stotina skladbi (!) osvajajući brojna priznanja na festivalima: onog Splitskog („Obala mojih snova“, „Dobra ti večer, mati moja“, „Maslina je neobrana“, „Nitko neće u mornare“), Omiškog („Poživi nam sine“, „Šijavica“, „Na omiškoj stini“, „Noćas ćemo zapivati“, „Žižula“), Dalmatinske šansone („Šibenske uspomene“, „Ima mora u toj kući“, „Ne živi se od arije“, „Prođe Nada isto ka i bura“, „Taraš“, „Sve smo bliži“, „Šibenska grandeca“, „Za dušu“, „Pričaj mi, Dalmaciju“). Neke njegove s ploča kao što su „Dalmacija u mom oku“ i „Šibenska balada“, postale su amblematske za dalmatinski akord

i prave himne svojih sredina („Na omiškoj stini“ službena je svečana pjesma grada Omiša). Da je samo napisao te dvije (u suradnji s Krstom Jurasom) i, recimo, „Maslina je neobrana“ (s pokojnim Britvićem) ostao bi zapamćen kao pivotalna figura i maestro „klapske pisme“.

I nikad ga nije napustila potreba da prosuđuje i otvara prostor drugima, bilo kao autor, ili kao urednik. Dapače, gotovo je nezabilježen tako uspješan balans između skladateljsko-umjetničkog i producenjsko-rukovodećeg u istoj osobi. U tomu ni skoro savršeni Zdenko Runjić nije bio učinkovitiji. Od 2008. izabran je za umjetničkog ravnatelja Festivala dalmatinskih klapa u Omišu, a deset godina ranije s poduzetnim Brankom Viljcem Gažom (jednoć lokalnim lggjyem Popom), u sada već nerazdruživom tandemu utemeljuje Večeri dalmatinske šansone u Šibeniku. (Dobro, uspjehu na nekoliko kolosijeka, priznat će, valja zahvaliti i tomu što je malo tko za organizacijskog mahera glede šibenskog festivala imao nekoga poput Viljca.) Šarac i Viljac kao Kastor i Poluks domaćeg šoubiznisa među prvima su porušili žanrovske barijere i otvorili festival - kako su najavili u prvoj promidžbenoj knjižici tog davnog kolovoza 1998. - kao "večer pisme, one prave dalmatinske, koja se ne odriče šlagerskog, ali teži ka šansoni - pismi, čiji je glavni izričaj stih".

„Nisu se oni odrekli ni šlagerskog, a ni poperskog, ni rokerskog“ napisao sam jednom u osvrtu na Večeri dalmatinske šansone. „Nije nužno sve 'davalo na Dalmaciju', niti je stih uvijek bio glavna snaga pjesme, ali rukovođeni vlastitim osjećajem i kriterijima za 'pravu pismu' uspjeli su nas uvjeriti da ni upitan naziv 'dalmatinska šansona' nije više bio važan. Uostalom zagovornici te sintagme, kao i pobornici tzv. zagrebačke škole šansone pedesetak godina ranije, ustvrdit će da je šansona kod nas postala istoznačnicom za ambicioznije i poetskije rime.“ A šibenske Večeri donijet će svojim osnivačima čak pet Porina i još brojne nominacije u utrci za istim.

I nadajmo se da neće biti po onoj njihovog duhovnog mecene, Arsena Dedića - jednoj od nekoliko koje je napisao sa Šarcem - „Ja u kupe, ti u špade“. Naprotiv, Duško ima sva prava svojim bas-baritonom samozadovoljno pjevušiti jednu drugu Pjesnikovu: „Ko ovo more platit“. Vidim ga, naime, u sjeni velikog suncobrana na šibenskom Banju kako ispija rashlađeni slavljenički pjenušac, dok zaljubljeno promatra drevni rodni grad. Ne sumnjam, nastavljajući u onom savršenom ravnovjesju - u tišini bliskoj staroj mudrosti „tiha voda brege dere“ - služiti svom neupitnom dalmatinskom akordu.

Siniša Škarica